

ВІДГУК

офіційного опонента

Громченка Валерія Васильовича на дисертацію

Резнік Олени Сергіївни

**«Становлення й розвиток виробництва баянно-акордеонного
інструментарію в Україні у XX столітті
(органологічний аспект)»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

«Досліджуючи традиції – створюємо майбутнє», саме цей відомий вислів постає як своєрідний епілог, відповідний логічно-підсумовуючий умовивід, за наслідками вивчення дисертації Олени Сергіївни Резнік «Становлення й розвиток виробництва баянно-акордеонного інструментарію в Україні у XX столітті (органологічний аспект)». Обумовлюється таке сприйняття кваліфікаційної наукової праці не лише її усталеним курсом на всебічну популяризацію баянно-акордеонного виконавства в українському академічному музичному мистецтві, але й максимальною спробою дисертантки здійснити повномасштабну активізацію конструкційно-інструментальної, виробничо-технічної думки у сфері вітчизняного інструментобудування.

Вочевидь, саме ця дисертаційна робота постає самотньо-консолідуючою працею, що підсумовує спеціалізований досвід багатьох поколінь інструментальних майстрів у справі удосконалення баянно-акордеонного інструментарію.

Рецензована дисертація, враховуючи її винятково вагоме практичне значення, безумовно стане настільною книгою в діяльності знавців-реставраторів, експертів з оцінки відповідних інструментів, майстрів з ремонту гармонік, баянів та акордеонів, викладачів-баяністів різних щаблів освітньо-

навчального процесу, які, як правило, облаштовують власні майстерні у закладах вищої освіти, іноді на базі різноманітних культурно-мистецьких організацій тощо.

Конкретика результатів пропонованої до розгляду роботи, що зумовлена її метою та низкою завдань, вибудовується дисертанткою шляхом загальної прогресії дедуктивного методу пізнання предмету дослідження. Від цілісного вивчення культурно-історичних передумов формування підґрунтя задля гармоніко-баянного виробництва в Україні періоду другої половини XIX – початку XX століть (перший розділ), через означення специфіки конструкторських рішень українських майстрів з гармоніко-баянно-акордеонного інструментарію, зокрема конструкційно-технологічних звершень в стінах Житомирської фабрики музичних інструментів, Кременської баянної фабрики, Полтавської фабрики музичних інструментів, Горлівської фабрики баянів (другий розділ), О.С. Резнік досягає виявлення конкретної конструкторсько-органологічної своєрідності баянно-акордеонного інструментарію в лоні українського музично-інструментального виробництва (третій розділ), передусім, в аспектах звукоутворення, артикуляції, динамічної гнучкості, особливостей темброутворення на вітчизняних інструментах кінця XX століття.

Беззаперечною цінністю пропонованої до рецензування роботи є досягнення характерно-змістовного балансу між даними конструкційно-інструментального, механічно-технологічного значення та переконливо означеними певними художньо-виразовими засобами українського баянно-акордеонного інструментарію. При цьому, наголосимо, що дослідження авторкою характерних засобів художньої виразності, відносно того чи іншого інструмента, чітко обумовлює фундаментальну приналежності презентованої кваліфікаційної наукової праці до відповідної спеціальності, зокрема 025 «Музичне мистецтво».

У ряді вичерпних науково-дослідницьких досягнень представленої дисертаційної роботи вирізнімо, поміж іншого, її ґрунтовне теоретико-

фактологічне значення, вагомий ілюстративно-ретроспективний матеріал, що не обмежується використанням результатів наукового дослідження під час викладання низки наступних навчальних дисциплін, а саме – «Спеціальний інструмент (баян, акордеон)», «Методика викладання гри на народних інструментах», «Історія та теорія виконавського мистецтва на народних інструментах», «Композиція», «Інструментування», створеного авторського спецкурсу «Історія баянно-акордеонної органології (теорія і практика українського промислового виробництва)», але й сягає перспектив відродження вітчизняного професійного підприємництва з виготовлення академічного баянно-акордеонного інструментарію.

Безпосередня аналітична допитливість під час детального ознайомлення з пропонованою до рецензування роботою, згенерувала низку зауважень, а також запитань до Олени Сергіївни Резнік, що, акцентуватимемо, жодною мірою не применшують науково-дослідницької значущості представленої дисертації, натомість, остаточно рельєфно сформулюють відповідну аналітично професійну зацікавленість у здобувачки, стосовно її подальших науково-дослідницьких звершень в окресленій науковій тематиці.

Отже, у процесі висвітлення конструкторсько-органологічних особливостей українського гармоніко-баянно-акордеонного виробництва з відповідністю певних художньо-виразових характеристик стосовно звучання інструментів, зокрема звукоутворення, артикуляції (сторінка 145), динамічної гнучкості (сторінка 181), дисертантка слушно розглядає і питання темброутворення, акцентуючи увагу, передусім, на запровадженні в конструкції інструментів так званої ламаної деки (сторінки 183, 196). При цьому, торкаючись понять тембру й динаміки (гучність звуку – сторінки 151, 180, 186), О.С. Резнік, на жаль, не вдається до означення темброво-динамічних характеристик звучання інструментів, тобто вивчення обумовлюючої специфіки взаємодії тембру й динаміки (гучності) звучання інструмента. Відтак, запитання, як змінюються темброві характеристики звучання різних інструментів баянно-акордеонного сімейства в залежності від певних

динамічних градацій, у розумінні динаміки як відповідної змінюваності гучності звучання інструмента?

На особливу увагу заслуговує дослідження дисертанткою низки електронних різновидів баянно-акордеонного інструментарію. Поміж висвітлення специфіки процесу їх конструювання, виявлення певних характеристик відповідних інструментальних модифікацій, зокрема поєднання в одному інструменті електронної та акустичної систем (електронна гармонь «Ворскла» – сторінка 115), О.С. Рєзнік надає показники кількісного співвідношення виготовлених електронних інструментів за роками їх випуску. Так, у таблиці № 11 (сторінка 67) можна побачити, що наприкінці 1970-х років виробництво електронних акордеонів «Полтава» було збільшено більш ніж у три рази, а саме – від 69 інструментів у 1976 році до 272 – у 1979 році. Відтак, усвідомлюючи виняткову оригінальність такого роду інструментарію, постає відповідне запитання до дисертантки, які соціокультурні фактори, а також художньо-мистецькі чинники постали в основі максимально стрімкого збільшення кількості виготовлення електронного баянно-акордеонного інструментарію?

У заключному розділі дисертації Олена Сергіївна Рєзнік, виявляючи найбільш характерні ознаки органології концертного багатотембрового готово-виборного баяна «Україна» в контексті його художньо-виражальних можливостей, наголошує на високому рівні гучності звучання цього, без перебільшення, культово-емблематичного інструмента. При цьому, дисертантка ставить цю динамічну градацію, одного з найвпливовіших засобів художньої виразності на слухача – динаміки (гучність звуку), як певну ваду звучання баяна «Україна» (сторінка 180). Отже, чим обумовлюється саме таке відношення до своєрідності гучності відомого українського концертного багатотембрового баяна, адже достеменно відомо, що можливість великої гучності звучання інструмента (голосу) – це колосальна художньо-виразова привілея, бо з «великого» завжди можна зробити «мале», що навпаки, на жаль, вже нездійсненно?

В завершенні низки запитань до Олени Сергіївни Резнік абсолютно логічним постає питальна акцентуація умовиводу, означеного на початку даного відгуку, а саме – «досліджуючи традиції – створюємо майбутнє». Відтак, які шляхи вбачає дисертантка стосовно відродження великих традицій, колосальних напрацювань українського баянно-акордеонного інструментобудування, їх удосконалення в оригінальних системах новочасної української інструментально-конструкторської думки?

У ряді зауважень, щодо аналізованої праці відзначимо, на жаль, недостатнє звернення О.С. Резнік до низки емпіричних методів, зокрема експерименту та спостереження, а також недостатність прикладів із лона концертно-конкурсної, фестивальної виконавської практики застосування відповідного баянно-акордеонного інструментарію. Підкреслимо, що саме це б вельми покращило аналітичне та художньо-свідоме сприйняття результатів наукового дослідження.

Закцентуємо, що окреслені запитання, а також зауваження не носять виключно принципового значення та мають, наголосимо, абсолютно уточнюючий і доповнюючий характер.

Слід відзначити, що за результатами представленого до розгорнутого рецензування наукового дослідження О.С. Резнік видано ряд фахових наукових статей, що повністю віддзеркалюють основний зміст дисертації. У презентованому науковому дослідженні не виявлені порушення академічної доброчесності.

Підсумовуючи вищезначене зробимо наступні узагальнюючі висновки. Дисертаційна робота Резнік Олени Сергіївни, а саме – «Становлення й розвиток виробництва баянно-акордеонного інструментарію в Україні у ХХ столітті (органологічний аспект)» подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» є винятково злободенною науковою працею. Разом із цим, рецензоване дослідження постає надзвичайно цілісним та логічно завершеним науковим звершенням, що вирізняється конкретною науково-

теоретичною, -практичною, а також науково-перспективною значимістю передусім, для фахівців сфери академічного народно-інструментального музичного мистецтва, зокрема представників професійного баянно-акордеонного виконавства, спеціалістів галузі інструментобудування, митці академічної музичної педагогіки, істориків, культурологів, і відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Автор дисертації Рєзнік Олена Сергіївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Доктор мистецтвознавства, доцент,
проректор з наукової роботи
Дніпропетровської академії музики
ім. М. Глінки

В. В. Громченко

Підпис В. В. Громченка підтверджую
Старший інспектор відділу кадрів

